

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 29. julija 2010*

V zadevi C-377/09,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Tribunal de commerce de Bruxelles (Belgija) z odločbo z dne 14. septembra 2009, ki je prispela na Sodišče 23. septembra 2009, v postopku

Françoise-Eléonor Hanssens-Ensch, stečajna upraviteljica Agenor SA,

proti

Evropski skupnosti,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, R. Silva de Lapuerta, sodnica, E. Juhász, T. von Danwitz (poročevalec) in D. Šváby, sodniki,

* Jezik postopka: francoščina.

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodni tajnik: N. Nančev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 20. maja 2010,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za F.-E. Hanssens-Ensch, stečajno upraviteljico Agenor SA, J.P. Renard in M. Elvinger, odvetnika,

- za belgijsko vlado J.-C. Halleux in T. Materne, zastopnika,

- za Evropsko komisijo J.-P. Keppenne in M. Owsiany-Hornung, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 235 ES in 288, drugi odstavek, ES.

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med F.-E. Hanssens-Ensch, stečajno upraviteljico družbe Agenor SA (v nadaljevanju: Agenor), in Evropsko skupnostjo zaradi zahtevka zoper Evropsko skupnost v višini 2 milijonov EUR zaradi njenega domnevno napačnega ravnanja, ki naj bi prispevalo k stečaju te družbe.

Pravni okvir

- 3 Člen 530(1) belgijskega zakonika o gospodarskih družbah določa:

„V primeru stečaja družbe in nezadostnih sredstev, in če se ugotovi, da je huda in resna napaka člana ali nekdanjega člana posloводства pripomogla k stečaju, se za vsakega člana ali nekdanjega člana posloводства ter vsako drugo osebo, ki je dejansko imela pooblastilo za upravljanje družbe, lahko razglasi, da je osebno solidarno ali nesolidarno odgovorna za del ali celoten znesek dolgov družbe v višini nezadostnih sredstev. [...]“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 4 Dejavnosti družbe Agenor so svetovanje, priprava izvedenskih mnenj, študij, usposabljanje in druge s tem povezane intelektualne storitve. Po javnem razpisu, izvedenem konec leta 1994, so ji bile zaupane naloge Urada za tehnično pomoč (v nadaljevanju: UTP) v okviru evropskega programa Leonardo da Vinci. V ta namen je 13. junija 1995 sklenila prvo dvanajstmesečno pogodbo z Evropskimi skupnostmi.
- 5 Člen 3 te pogodbe določa, da se pogodba lahko podaljša, če bo Komisija Evropskih skupnosti zadovoljna s storitvami družbe Agenor in če bodo na voljo proračunska sredstva Skupnosti. V skladu s to določbo sta bili zaporedoma podpisani pogodbi za obdobje od 1. junija 1996 do 31. maja 1997 in od 1. junija 1997 do 31. maja 1998.
- 6 Pogodba, ki se je iztekla 31. maja 1998, je bila 1. junija 1998 z dodatkom k pogodbi podaljšana do 30. septembra 1998. Pozneje je bila podpisana druga pogodba za obdobje do 31. januarja 1999.
- 7 Komisija je 6. januarja 1999 družbi Agenor poslala revizijsko poročilo, ki je bilo pripravljeno za obdobje od marca 1998. V tem poročilu so bile poudarjene nekatere slabosti in pomanjkljivosti upravljanja UTP. V njem je bilo tudi pojasnjeno, da se za nadaljevanje pogodbenega razmerja zahtevajo zelo velike izboljšave v delovanju UTP in da bi bilo ob morebitnem podaljšanju pogodbe z veljavnostjo po 31. januarju UTP treba preoblikovati. Našteti so bili tudi več izboljšav, ki naj bi bile potrebne.

- 8 Komisija je 29. januarja 1999 družbi Agenor predlagala dodatek k tedaj veljavni pogodbi, s katerim bi to pogodbo podaljšali do 15. februarja 1999. Družba Agenor tega predloga ni sprejela. Komisija je 11. februarja 1999 zato ugotovila, da je 31. januarja 1999 navedena pogodba prenehala veljati. Družba Agenor je 11. februarja 1999 obvestila Komisijo, da nasprotuje njenemu stališču.

- 9 Družba Agenor je 3. marca 1999 predlagala uvedbo stečajnega postopka.

- 10 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je kot stečajna upraviteljica družbe Agenor 30. januarja 2004 pri Tribunal de commerce de Bruxelles zoper Evropsko skupnost vložila odškodninsko tožbo, ki je temeljila primarno na členu 530(1) belgijskega zakonika o gospodarskih družbah in s katero je Komisiji očitala, prvič, da je družbi Agenor naložila take obveznosti glede upravljanja, da je bil stečaj neizogiben, in drugič, da je družbo Agenor „pustila na cedilu“ in „linčala“, zlasti s tem, da ni podaljšala pogodbe, ki ju je zavezovala.

- 11 Komisija je izpodbijala pristojnost predložitvenega sodišča, pri čemer je trdila, da je v skladu s členoma 235 ES in 288, drugi odstavek, ES, za odločanje o zahtevku, kakršnega je vložila tožeča stranka v postopku v glavni stvari, pristojno edino Sodišče.

- 12 Predložitveno sodišče meni, da obstaja dvom glede vprašanja, ali je v skladu s členom 288, drugi odstavek, ES, Sodišče pristojno za odločanje o tožbah iz naslova negotodbene odgovornosti, če za te tožbe velja posebna pravna ureditev, kot je ta iz člena 530 belgijskega zakonika o gospodarskih družbah.

- 13 Tribunal de commerce de Bruxelles je zato prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 288 [drugi odstavek, ES] razlagati tako, da se za tožbo iz naslova nepogodbene odgovornosti v smislu te določbe šteje odškodninska tožba na podlagi člena 530 belgijskega zakonika o gospodarskih družbah, ki jo vloži stečajni upravitelj, da bi se Evropski skupnosti naložilo, da pokrije obveznosti družbe v stečaju, ker naj bi ta *de facto* imela pooblastilo za upravljanje gospodarske družbe in naj bi pri upravljanju te družbe storila hudo in resno napako, ki je pripomogla k stečaju družbe?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 14 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali odškodninska tožba zoper Skupnost, ki temelji na nacionalnem predpisu, s katerim je uvedena posebna pravna ureditev, ki se razlikuje od splošne ureditve zadevne državne članice na področju civilne odgovornosti, pomeni tožbo iz naslova nepogodbene odgovornosti v smislu člena 288, drugi odstavek, ES, ki v skladu s členom 235 ES ne spada v pristojnost nacionalnih sodišč.
- 15 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari trdi, da se zaradi sklicevanja na „splošna načela, ki so skupna pravnim ureditvam držav članic“, iz člena 288, drugi odstavek, ES, ta določba nanaša le na uveljavljanje nepogodbene odgovornosti Skupnosti na podlagi splošne ureditve, kot to v belgijskem pravu izhaja na primer iz člena 1382 civilnega zakonika. Nasprotno naj bi spadala tožba, ki temelji na kateri koli drugi določbi, v pristojnost nacionalnih sodišč, tudi če ne gre za tožbo, ki bi imela pogodbeni temelj.

Tako tožbe, ki temelji na členu 530 belgijskega zakonika o gospodarskih družbah, ki je pravna podlaga tožbe v postopku v glavni stvari, ni mogoče šteti za tožbo iz naslova nepogodbene odgovornosti na podlagi splošne ureditve, čeprav nima pogodbena temelja.

- 16 Pogodba ES glede tožb, vloženih zoper Skupnost, s katerimi se uveljavlja odgovornost Skupnosti za škodo, določa delitev pristojnosti med sodišči Skupnosti in nacionalnimi sodišči.
- 17 Za spore v zvezi z nepogodbeno odgovornostjo Skupnosti je pristojno Sodišče. Člen 235 ES namreč določa, da je Sodišče pristojno v sporih glede nadomestila škode, ki ga predvideva člen 288, drugi odstavek, ES, katerega predmet je navedena nepogodbena odgovornost. Ta pristojnost sodišč Skupnosti je izključna (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 13. marca 1992 v zadevi Vreugdenhil proti Komisiji, C-282/90, Recueil, str. I-1937, točka 14, in z dne 26. novembra 2002 v zadevi First in Franex, C-275/00, Recueil, str. I-10943, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 18 Nasprotno je za spore glede pogodbene odgovornosti Skupnosti Sodišču s Pogodbo podeljena pristojnost za odločanje o teh sporih le s členom 238 ES, in sicer na podlagi arbitražne klavzule v pogodbah, ki jih sklene Unija ali ki so sklenjene v njenem imenu (glej v tem smislu sodbi z dne 18. decembra 1986 v zadevi Komisija proti Zoubeku, 426/85, Recueil, str. 4057, točka 11, in z dne 9. oktobra 2001 v združenih zadevah Flemmer in drugi, od C-80/99 do C-82/99, Recueil, str. I-7211, točka 42).

- 19 Glede na to, da se člen 235 ES nanaša le na drugi odstavek člena 288 ES, ki ureja le nepogodbena odgovornost Skupnosti, saj je pogodbena odgovornost Skupnosti navedena v prvem odstavku člena 288 ES, pristojnosti Sodišča za odločanje o tožbi, ki temelji na pogodbeni odgovornosti, ni mogoče izpeljati iz člena 235 ES (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Flemmer in drugi, točka 42). Ob upoštevanju člena 240 ES so zato, ker ni nobene arbitražne klavzule, za spore v zvezi s pogodbeno odgovornostjo Skupnosti pristojna nacionalna sodišča (glej v tem smislu sodbo z dne 20. maja 2009 v zadevi Guigard proti Komisiji, C-214/08 P, točka 41).
- 20 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba za določitev sodišča, pristojnega za odločanje o posebni odškodninski tožbi zoper Skupnost, preveriti, ali je predmet te tožbe pogodbena odgovornost Skupnosti ali njena nepogodbena odgovornost.
- 21 V zvezi s tem je treba upoštevati, da se sklicevanje na člen 288, drugi odstavek, ES v členu 235 ES nanaša le na pojem škode v smislu prvonavedene določbe, in sicer škodo, ki jo povzročijo institucije Skupnosti ali njeni uslužbenci pri opravljanju svojih dolžnosti, na področju nepogodbene odgovornosti. Nasprotno pa sklicevanje na splošna načela, ki so skupna pravnim ureditvam držav članic, v členu 288, drugi odstavek, ES ni del tega pojma. Namen tega sklicevanja je določitev pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da bi bila Skupnost dolžna povrniti tovrstno škodo.
- 22 Poleg tega je treba glede tožbe v postopku v glavni stvari poudariti, da kot je priznala tudi tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ta tožba nima pogodbenega temelja. Poleg tega okoliščina, da za vložitev te tožbe veljajo posebni pogoji – med drugim, da je lahko zadevna oseba odgovorna le v primeru „hude in resne napake“ – ne more

prikriti dejstva, da ima ta sodba splošne značilnosti odškodninske tožbe na področju nepogodbene odgovornosti v smislu člena 288, drugi odstavek, ES.

- 23 V teh okoliščinah posledica tega, da nacionalna zakonodaja, na kateri temelji tožba zoper Skupnost iz naslova nepogodbene odgovornosti, pomeni posebno pravno ureditev, ki se razlikuje od splošne ureditve zadevne države članice na področju civilne odgovornosti, ne more biti izključitev navedene tožbe s področja uporabe člena 235 ES.
- 24 Sodba z dne 5. marca 1991 v zadevi Grifoni proti ESAE (C-330/88, Recueil, str. I-1045, točka 20), na katero se sklicuje tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ne more ovreči prejšnje ugotovitve, saj je bila temelj tožbe, na podlagi katere je bila izrečena ta sodba, pogodbena odgovornost Skupnosti.
- 25 Zato je teza tožeče stranke v postopku v glavni stvari, da poleg pogodbene in nepogodbene odgovornosti v smislu člena 288, drugi odstavek, ES, obstaja tretja kategorija odgovornosti, ki naj bi v skladu s členom 240 ES spadala v pristojnost nacionalnih sodišč, neutemeljena.
- 26 Zato je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da tožba zoper Skupnost iz naslova nepogodbene odgovornosti, tudi če temelji na nacionalni zakonodaji, s katero je določena posebna pravna ureditev, ki se razlikuje od splošne ureditve zadevne države članice na področju civilne odgovornosti, v skladu s členom 235 ES v povezavi s členom 288, drugi odstavek, ES ne spada v pristojnost nacionalnih sodišč.

Stroški

- ²⁷ Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Tožba zoper Evropsko skupnost iz naslova nepogodbene odgovornosti, tudi če temelji na nacionalni zakonodaji, s katero je določena posebna pravna ureditev, ki se razlikuje od splošne ureditve zadevne države članice na področju civilne odgovornosti, v skladu s členom 235 ES v povezavi s členom 288, drugi odstavek, ES ne spada v pristojnost nacionalnih sodišč.

Podpisi